

KRİPTO PARA BİRİMİ ÜSTÜN VERGİ CENNETİ Mİ?*

(IS CRYPTOGRAPHIC CURRENCY AN OUTSTANDING TAX HEAVEN?)

Omri Marian**

Çev./ Translated by: Sedef Pelin Gürlek Keleş***

ÖZ

Genellikle bilgisayar oyunlarında, sanal ekonomiye bağlı diğer sanal para birimlerinin aksine kripto para birimleri kendi içlerinde emsalsiz bir serbest kur sistemi meydana getirebilmektedirler. Vergi cenneti banka hesaplarında tutulan beyan edilmeyen gelirlerden ötürü Birleşik Devletlerin her yıl 40 ile 70 milyar dolar arasında vergi gelirinden olduğu tahmin edilmektedir. DGH (Dahili Gelir Hizmetleri) 2007 yılı düzenlemesi oyun içi ekonomiye dayalı sanal bir hacimle sınırlı olmayan ve gerçek ekonomide de işleyen Bitcoin gibi esaslı açık akış ödeme sistemlerinin gelişimini öngörememiştir. Denizaşırı banka hesaplarını kullanarak vergi kaçırınlar, vergi kaçırmak için Bitcoin kullanmayı tercih edebilecek olup, esasen bunlar, gelirlerini beyan ve vergi ödeme yükümlülüğünün bilincinde olan vergi mükellefleridir.

Anahtar Kelimeler: Bitcoin, Sanal para, Kripto para birimleri, vergi kaçığı, FATCA

ABSTRACT

Unlike other virtual currencies, which are usually connected to virtual economies in computer games, crypto currencies can bring a unique free-of-charge system within themselves. It is estimated that the United States from tax revenue between \$ 40 and \$ 70 billion per year, due to undeclared income held in tax haven bank accounts. DGH (Internal Revenue Services) 2007 has foreseen the development of open-stream payment systems based on in-game economy, such as Bitcoin, which is not confined to a virtual volume and that functions in the real economy. Using offshore bank accounts, tax evaders may prefer to use Bitcoin for

* Bu çeviri, 28.1.2016 tarihinde Editörler Kurulu'na ulaşılmış olup, 02.02.2016 tarihinde hakem onayından geçmiştir.

Bu çalışma "Are Cryptocurrencies Super Tax Havens?" başlığı ile Michigan Law Review First Impressions, 38, October, 2013'de çevrim içi makale olarak yayımlanmıştır. Yrd. Doç. Dr. Omri Marian hâlen California Üniversitesi, Hukuk Fakültesi'nde çalışmaktadır. Makalenin çevirisi, yazarından alınan izinle gerçekleştirilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., Florida Üniversitesi Levin Hukuk Fakültesi, omarian@law.uci.edu, Değerli görüşlerinden ötürü, Yariv Brauner, Marty McMahon, Leandra Lederman, Jason Nance, ve Levin Hukuk Fakültesi ile SEALS Vergi Politikaları Münazara Grubu Yıllık Olağan Buluşması 2013 Yılı katılımcılarına teşekkür ederim.

*** Sedef Pelin Gürlek Keleş, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku Bölümü Doktora Öğrencisi.

tax evasion, which is essentially taxpayers who are aware of their liability to declare their income and pay taxes.

Keywords: Bitcoin, virtual currency, cryptographic currency, tax evasion, FATCA

Bu türden araçların da, YHVUY (Yabancı Hesapların Vergi Uyumu Yasası) rejimi altında düzenlenen finansal araçlar gibi vergi otoriteleri tarafından düzenleme altına alınmaları mümkündür. Teorik olarak, Bitcoin'in yaygın şekilde kabul görmesi ve vergi mükelleflerinin yaşam dayanağı haline gelmesi halinde vergi mükellefleri, gelirlerini bir daha beyan etmeden, yaşamlarını sadece Bitcoin kullanarak sürdürebilecektir.

Metin

Sanal para birimleri, internet üzerinden ödeme sistemleri olup; gerçek para birimleri gibi işlev görmesine karşın bunlardan farklı olarak, merkezi hükümetlerce tedavüle çıkarılmaz yahut desteklenmezler.

Yaşanan son örneklerden de görüldüğü üzere; sanal para birimleri düzenleyici otoritelerin çok sayıda sorun ile karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır.¹ 23 Mayıs 2013 tarihinde Amerikan Hükümeti yaygın kullanılan bir para birimi olan Liberty Reserve hakkında kara para aklama ve lisanssız para transferi gerçekleştirme nedeni ile iddianame hazırlamıştır.² Aynı ay GAO (Hükümet Mali Sorumluluk Ofisi) isimli kamu otoritesi, sanal para birimi ve bunun oluşturduğu ekonomik yapı ile ilgili olarak potansiyel vergi ve uyum risklerini içerik kamuya açık bir rapor hazırlayarak yayımlamıştır.³ Yasa koyucular, sanal para birimlerinin bir türü olan Bitcoin'e özel ilgi göstermişlerdir. 13 Ağustos tarihinde Birleşik Devletler Senatosu İç Güvenlik Komitesi Bitcoin ile ilgili yasal düzenleme taslağı hazırlanmasına yönelik bir anket başlatmayı planladığını duyurmuştur.⁴ Bu çalışmada, kripto para birimleri, sanal para birimlerinin bir alt kategorisi olarak tanımlanmış; vergi kaçırıcıların tercih edeceği yol olarak vergi cennetlerinin yerini alabileceği aktarılmıştır. Kanaatimce, böylesi bir değişimin, birbirinden bağımsız fakat paralel iki sürecin geçici olarak yakınlaşmasına bağlı olarak, öngörülemez bir gelecekte gerçekleşmesi mümkündür.

İlk süreç, en tanınan ve önde geleni Bitcoin olmak üzere; kripto para birimlerinin popüleritesinin artırılmasıdır. Diğer sanal para birimlerinin aksine, oyun içi ekonomiye dayalı sanal bir hacimle sınırlı olmayan ve gerçek ekonomide de işleyen kripto para birimleri, kendilerine has dalgalı bir döviz kuru ile

¹ Bu tür sorunlara ilişkin özet tartışma için, genel olarak Reuben Grinberg, Bitcoin: An Innovative Alternative Digital Currency, 4 Hastings Sci. & Tech. L.J. 159 (2012).

² Indictment at 14, 16, A.B.D. v. Liberty Reserve, 13 Crim. 368 (S.D.N.Y. May 23, 2013).

³ Bknz. Gov't Accountability Office, Gao-13-516, Virtual Economies and Currencies: Additional IRS Guidance Could Reduce Tax Compliance Risks (2013) [bundan böyle GAO Report].

⁴ Timothy B. Lee, Congress Starts Investigating Bitcoin, Washington Post The Switch Blog (Aug. 13, 2013) Çevrim içi: <http://www.washingtonpost.com/blogs/the-switch/wp/2013/08/13/congress-starts-investigating-bitcoin/>.

eşsiz bir para birimi olma görevini üstlenmektedirler.⁵ Geride bıraktığımız üç yıl içerisinde Bitcoin; tüketicilerin, satıcıların ve servis sağlayıcılarının güvenini kazanmayı başararak gerçek dünyada da etkili şekilde işlem gören bir para birimi olmuştur. Esasen, 2013 Ağustos'unda, Bitcoin Almanya'da yasal bir pey sürme aracı olarak resmen tanınmıştır.⁶ Bundan sadece iki hafta öncesinde de, Federal bir Yargıç, Birleşik Devletler Menkul Kıymetler Düzenlemesi'ne göre; Bitcoin'in, gerçekte bir 'para' olduğuna hükmetmiştir.⁷

Tam bu sırada ikincil evrensel süreç şekillenmektedir. Dünya çevresindeki hükümetler, ilk defa, deniz aşırı vergi kaçırma savaşında yabancı müttefikleri ile başarılı bir şekilde ortak hareket etmeye başlamışlardır. Bu kapsamda, finansal araca ev sahipliği yapan vergi cenneti bölgeleri hedef almak yerine vergi kaçırmanın geleneksel olarak işlem yürüttükleri finansal araçlara odaklanmışlardır.⁸ Banka gibi finansal araçlar vergi otoritelerinin hizmetinde birer ajan haline gelmişlerdir. Bu finansal kurumlara, finansal hesaplarından doğan gelirlerini vergi dışı tutan ve dünya çapındaki vergi otoritelerinden bu tür vergileri kaçırın hesap sahipleri hakkında bilgi sunmalarına yönelik hükümet baskısı artmıştır.⁹ Bu iki sürecin yakınlaşması barizdir. Kripto para birimleri vergi cennetlerinin geleneksel karakteristiklerini haizdir; kazançlar vergilendirmeye konu değildir ve vergi mükelleflerinin anonimliği de korunmaktadır. Öte yandan, kripto para birimleri bir diğer katma değere daha sahiptir: işlerlikleri finansal kurumların varlığına bağlı değildir. Bu nedenle, kripto para birimleri hükümetlerin deniz aşırı vergi kaçırma ile ilişkin adresleme başarılarını muhtemelen yenecektir. Bu bağlamda, kripto para birimlerinin ivme kazanmaya devam etmesi halinde, vergi cenneti olarak kabul gören bölgelerde deniz aşırı banka hesaplarını kullanma yöntemi ile vergi kaçırınların, kripto para birimleri uğruna geleneksel vergi cennetlerinden vazgeçmelerini beklemek makul olacaktır. Hükümetlerin konuya ilişkin bu kadar ilgi göstermiş oldukları bir süreçte, potansiyel sorunun vahametini teşhisten bu kadar uzak olmaları da düşündürücüdür.

I. Kısa Bir Özet: Deniz Aşırı Vergi Kaçağına Karşı Mücadelede Yeni Bir Dönem

En dar anlamda, vergi cennetleri, vergi ödeyenlerin kendi ülkelerinde ki vergi otoritelerinin kurallarından kaçınmalarına olanak sağlayacak bir alan oluşturmaktadır. Söz konusu bölgelerde yer alan bankalar, müşteri gizliliği prensibi nedeni ile müşteri bilgilerini saklı tutmaktadırlar.¹⁰ Vergi cenneti hesaplarında tutulan bu gizli gelirler nedeni ile Birleşik Devletlerin her yıl 40 ile

⁵ David D. Stewart & Stephanie Soong Johnston, Virtual Currency: A New Worry For Tax Administrators?, 68 Tax Notes Int'l 423, (2012).

⁶ Matt Clinch, Bitcoin Recognized By Germany As 'Private Money', CNBC (Aug. 19, 2013), Çevrim içi: <http://www.cnbc.com/id/100971898>.

⁷ Comm'n V. Shavers, No. 4:13-CV-416, 2013 WL 4028182, at *2 (E.D. Tex. Aug. 6, 2013)

⁸ Itai Grinberg, The Battle Over Taxing Offshore Accounts, 60 UCLA L. REV. 304, 322 (2012).

⁹ Bknz. Id. at 316-17 (Deniz aşırı hesapları vergilendirmeye yönelik yeni adımların bir parçası olarak G7 Devletlerince finansal kurulara karşı yürütülen eylemleri açıklamaktadır.).

¹⁰ Org. Of Econ. Co-Operation and Dev. Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue 21 (1998).

70 milyar dolar arasında bir vergi gelirinden olduğu tahmin edilmektedir.¹¹ Deniz aşırı hesaplarda saklanan kazançlara bağlı gelir kaybının dünya çapında yıllık 225 milyar Dolar'a vardığı tahmin edilmektedir.¹² Söz konusu problemin büyüklüğü karşısında Birleşik Devletler ve diğer ülkeler deniz aşırı hesaplara karşı ortaklaşa mücadele etmişlerdir.¹³

Yakın zamana kadar DGH'nin deniz aşırı saklı gelirlerin vergilendirilmesi ile ilgili çok küçük başarıları olmuştur.¹⁴ Asırlar süren bıkkınlıktan sonra, Birleşik Devletler ve diğer ülkelerin bu mücadelede nihayet bariz bir şekilde öne geçtikleri görülmektedir. Yakın zamanda, Profesör Grinberg tarafından tanımlandığı üzere; uluslararası kurallar açısından bariz bir değişikliği temsil eden, uluslararası yeni bir vergilendirme yönteminin yaratılmasına tanıklık etmekteyiz.¹⁵ Bu yeni yöntem ile banka gibi finans kurumları vergi aracaları haline gelerek hesap sahipleri hakkında bilgi toplamakla yükümlü oldukları gibi bu bilgileri vergilendirme otoritelerine ulaştırmak ya da alternatif bir yol olarak, stopaj uygulayıcıları olarak hizmet sunmaktadırlar.¹⁶

Bu süreç, Birleşik Devletlerde YHVUY (Yabancı Hesapların Vergi Uyumu Yasası/YHVUY)'nun 2010 yılında yürürlüğe girmesi ile hız kazanmıştır.¹⁷ YHVUY gereğince Yabancı Finansal Kurumlar (FFI's/YFK) Birleşik Devletler vatandaşı hesap sahiplerini, DGH'ne bildirmek ile yükümlüdürler. YFK'un bu hükme aykırı davranması halinde Birleşik Devletler kaynaklı belirli ödemeler üzerinden brüt %30 tutarında vergi kesintisi uygulanacaktır. YHVUY'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte Birleşik Devletlerde olan hacimli işleri YFK, hesap sahiplerinin bilgilerini sağlayarak işlem yerindeki banka aracılığı ile gizlilik düzenlemelerini ihlal etmek ya da Birleşik Devletlerde yüklü bir vergi ödemek arasında zorlu bir seçimin muhatabı olacaklardır.¹⁸ YHVUY'nun yasalaşmasından bu yana, Birleşik Devletler, bu soruna çözüm arayışı ile YFK'nın işlem yaptığı ülkedeki düzenlemeleri çığnmeden YHVUY ile uyumlu hale gelmesi adına çok sayıda uluslararası sözleşme müzakere ve imza etmiştir. Bunun neticesinde, Birleşik Devletler vergi mükellefleri, vergilendirilebilir kazançlarına bir zırh

¹¹ Jane G. Gravelle, Congressional Research Service, R40623, Tax Havens: International Tax Avoidance and Evasion 1 (2013).

¹² Richard Murphy et al., Tax Us If You Can, Tax Just. Network 1 (Sept. 2005), Çevrim içi: http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/tuiyc_-_eng_-_web_file.pdf.

¹³ Bknz. Örneğin, Leandra Lederman, The Use of Voluntary Disclosure Initiatives in The Battle Against Offshore Tax Evasion, 57 VILL. L. Rev. 499, 502 (2012) (Gönüllü açıklamayı "uluslararası vergi uyumsuzluğuna yönelik bir araç" olarak tartışmaktadır.). Doktrinde bir çok kişi hükümetin deniz aşırı - tabanlı vergi kaçığına yönelik çabalarını bir "savaş" ya da "muharebe" olarak değerlendirmektedir. Bknz. Örneğin, Grinberg, supra note 8 ("The Battle over Taxing Offshore Accounts"); Martin A. Sullivan, Economic Analysis: Lessons from the Last War on Tax Havens, 116 TAX NOTES 327 (2007).

¹⁴ J. Richard (Dick) Harvey Jr., Offshore Accounts: Insider's Summary of Fatca and Its Potential Future, 57 VILL. L. Rev. 471, 473 (2012) ("Her ne kadar Amerikan vergi mükellefleri yıllardır gelirlerini deniz aşırı saklamaktadıysalar da, DGH'nin bu tür gelirleri takibe aldığı çok nadiren görülmüştür.").

¹⁵ Grinberg, Supra Note 8, at 382.

¹⁶ Bknz. id. at 347.

¹⁷ Foreign Accounts Tax Compliance Act, 26 U.S.C. §§ 1471-74 (2012).

¹⁸ FATCA'nın yürürlük tarihleri sayısız kez ötelenmiştir. Çoğu çekince ve rapor etme yükümü, tartışmalı olmakla birlikte FATCA'nın en önemli kısmının, nihayet 2014 - 2017 yılları arasında yürürlüğe girmesi beklenmektedir.

olarak ilgili bölgelerdeki saklı banka hesaplarına ilişkin gizlilik hükümlerinden faydalanamayacaklardır.

II. Kripto Para Birimleri Gelişmekte Olan Vergilendirme Yöntemini Yenebilir

Yukarıda anlatılan, vergilendirme yöntemi bariz şekilde başarılı olmasına karşın, vergi kaçırma ile mücadele bakımından bunun sadece geçici bir yöntem olduğu ve yeni bir yolun kısa sürede ortaya çıkacağı düşüncesindeyim.

Kripto para birimleri web-tabanlı, kriptografiye dayanan denklemler arası (peer to peer) ödeme sistemleridir. Bunlar, hükümet tarafından yasal pey olarak desteklenmeyen, dijital mübadele birimi olarak işlev sürdürmektedirler.¹⁹ Bunlar, gerçek mal ve hizmetlerin ödeme aracı olarak sunulan bilgisayar dosyalarıdır. Kripto para birimleri arasında en bilinen ve hali hazırda en başarılı örnek olan Bitcoin, ilk 2008 yılında dolaşıma sokulmuştur.²⁰

Bitcoin'ler, hükümet destekli para birimleri ve bilgisayar oyunlarında kullanılan sanal para birimlerinin aksine, esasen hiç kimse tarafından piyasaya sürülmezler. Kullanıcılar tarafından çıkarılarak varlık kazanırlar. Bitcoin yazılımı gittikçe zorlaşan matematik sorunlarını kendiliğinden yaratır. Kullanıcının bilgisayarı bu sorunu çözerek Bitcoin çıkarır. Çıkarılan Bitcoin'ler tedavüle girer. Bu türden işlemleri kolaylaştıran internet üzerinden mübadele yöntemi ile mal, hizmet ve hatta hükümet destekli para birimlerine dönüştürülürler. Çıkarılabilecek Bitcoin sayısı sınırlı olup 21 milyon'da tutulmuştur. Bitcoin'lerin 2140 yılına kadar çıkarılması için, Bitcoin yazılımı, başarılı çıkarımlara karşı verilen Bitcoin tutarını yavaş yavaş azaltmaktadır. Bitcoin'ler hali hazırda, Bitcoin başına 139 Dolar'dan işlem görmekte olup; 1.6 milyar Dolar piyasa hacmine sahiptir.²¹

Kripto para birimleri yasal amaçlar için kullanılabilmesi gibi yasadışı işlemlere araç olmaya da birebir uygundur. Vergi kaçırma mantığı ile özellikle çekicidirler. Kripto para birimleri, geleneksel vergi cennetlerinin en önemli iki karakteristik özelliğine sahiptir. İlkin, işlem gördükleri yerde yargı yetkisi bulunmadığından (bunlar, siber uzayda cüzdan olarak ifade edilen sanal hesaplarda saklanmaktadır), kaynakta kesintiye konu edilmezler. İkincisi, kripto para birimi hesapları anonimdir. Kullanıcılar, tanımlayıcı bilgi sağlamaksızın istedikleri sayıda sanal cüzdan satın alabilir ya da Bitcoin çıkartarak mübadeleye sokabilirler.

Ayrıca, Bitcoin (ve diğer Kripto para birimleri) geleneksel vergi cennetlerinin vergi kaçırıcılara sağlamadığı bir başka büyük fırsatı daha sunmaktadır: Bitcoin'in işlerliği banka gibi finansal araçların varlığından bağımsızdır. Bitcoin tam anlamıyla, eşler arası mübadeleye uygundur. Bu nedenle de Bitcoin, I. Bölümde açıkladığımız, gün geçtikçe artan vergi kaçırma yöneliminde uluslararası rejime karşı da bağımsızlık sahibidir. Siber uzayda, finansal kurumlar,

¹⁹ GAO REPORT, Supra note 3, at 3.

²⁰ Bknz. Satoshi Nakamoto, Bitcoin: A Peer-To-Peer Electronic Cash System, BITCOIN (Mar. 27, 2013), Çevrim içi: <http://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (Bitcoin teorisini açıklamaktadır).

²¹ Bitcoin Pazar istatistiklerine <https://blockchain.info/stats> ve <http://bitcoincharts.com/bitcoin/> adreslerinden ulaşabilirsiniz.

vergi toplayan yeni aktörler, resimden çıkarılmıştır. Bu nedenle de kripto para birimlerinin üstün vergi cennetleri olmaları ihtimali kuvvetle muhtemeldir.²²

Örneğin; bir hizmet sağlayıcı teorik olarak gerçek hizmetler için ödemele-ri Bitcoin ile kabul edebilir. Hizmet sağlayıcının Bitcoin cüzdanı oluştururken kendini tanıtmayı da gerekmediğini varsayacak olursak, cüzdanında biriken kazanımı, hizmet sağlayıcıya kadar geri takip etmek oldukça güç olacaktır. Mevcut Birleşik Devletler Kanunu gereğince, bu tür gelirler Birleşik Devletler hizmet sağlayıcıları için açıkça vergilendirme konusu edilebilir.²³ Öte yandan, DGH ya da diğer vergi otoritelerinin gelirden haberdar olması, hizmet sağlayıcı- nın kendiliğinden beyan etmesi dışında mümkün görünmemektedir.

Bitcoin aracılığı ile vergi kaçırmanın daha karmaşık yolları ise 3. Şahıs- ların varlığını gerektirmektedir. Örneğin; Bitcoin kullanılarak vergiden muaf alış aktörlerinin - net trampa sözleşmeleri ile- hisse ve erzak ticaretine yatırı- mına yönlendirmek mümkündür.²⁴

Bu halde, X şirketi hisselerine yatırım yapmakla ilgili Bitcoin kullanıcısı (yatırımcı), harcamak istediği Bitcoin tutarını alıcı aktöre ödeyebilir. Aktör taki- ben, hisselerin alımı için ödenen ilgili tutarın dolar değerini kullanabilir. Aktör, X şirketinin ajana ödemiş olduğu tüm temettünün Bitcoin karşılığını yatırımcı- ya yönlendirir. Sözleşme sonlandırıldığında, aktör ya yatırımcıya hisselerin karşılığı olarak kararlaştırılan Bitcoin'i öder ya da kullanıcı aktöre Bitcoin amortisman değerini öder. Her halükârda, aktör, vergiden muaf durumda ol- duğundan herhangi bir vergi yükümlülüğü altına girmez.

Aktörün hisse performansında da hiçbir fark yoktur, zira ekonomiye hiç- bir şekilde maruz kalmaz. Öte yandan, yatırımcı doğrudan hissese yatırım yapmış gibi tamamen hissenin performansına maruzdur. Ancak, vergi otoritele- ri, yatırımdan doğan geliri vergi dışı kalan ve beyan edilmeyen Bitcoin yatırımcı- sının müdahalesinden bir haberdar.

III. Bitcoin Kaynaklı Vergi Açığı Gerçek Bir Sorun mu ?

Mevcut Bitcoin piyasasının küçük bir hacimde olması nedeniyle, bağlan- tılı vergi kaçığının mühim olduğunu düşünmek oldukça güçtür. Öte yandan, önümüzdeki birkaç yıl içerisinde Bitcoin ve diğer kripto para birimleri pazarının büyümesi beklenmektedir.²⁵ Ortaya çıkmasından bu yana Bitcoin'in popülerliği yavaş yavaş artmış ve kullanıcılarının güvenini kazanmıştır. Şu anda, birçok gerçek işletmede ödeme yöntemi olarak kabul edilmektedir ve satış noktası ödemeleri için de Bitcoin'in kullanılmasını mümkün kılacak olan çeşitli projeler

²² Bknz. Anthony Freeman, Bitcoin: The Ultimate Offshore Bank Account?, Economics and Liberty: Observations From A Freeman (Aug. 23, 2011), Çevrim içi: <http://economicsandliberty.wordpress.com/2011/08/23/bitcoin-the-ultimate-offshore-bank-account/> ("Siber Uzay mutlak deniz aşırı konum haline gelirken [B]itcoin de nihai deniz aşırı banka hesabı haline gelmek üzeredir.").

²³ Staying Between The Lines: A Survey of U.S. Income Taxation and Its Ramifications on Cryptocurrencies, Cryptocurrency Legal Advoc. Grp. (Apr. 15, 2012), Çevrim içi: <http://thelag.org/CM%231001Final.pdf>.

²⁴ How Can We Trade Stocks, Gold Etc. with Bitcoin?, Bitcoin Forum (Feb. 16, 2012), Çevrim içi: <https://bitcointalk.org/index.php?topic=64081.0>.

²⁵ Örneğin, European Cent. Bank, Virtual Currency Schemes 47 (2012).

üretilmektedir.²⁶ Bitcoin hali hazırda zaten Almanya'da pey sürmenin yasal yollarından biri ve Birleşik Devletlerin belirli düzenleyici amaçları dâhilinde para birimi olarak kabul edilmiştir.²⁷ Bu yönü, kanun koyucuların Bitcoin'i yaratabileceği muhtemel vergi kaçacağı açısından ciddiye almalarına sebep görülmelidir.

Ayrıca bu kısmen de doğrulanmıştır; bazı deliller Bitcoin'in vergi kaçırma amacıyla kullanımının başlamış olduğuna işaret etmektedir. Konuya ilişkin bir çalışmada saptanan bulgulara tespitlerine göre; Bitcoin cüzdanı sahiplerinin çoğunluğu, bunları yatırım hesabı olarak kullanmaktadır. Bu tür hesaplar, Bitcoin göndermek değil; sadece almak için kullanılmaktadır.²⁸ Bu tür cüzdanlardaki kazançlar, rızaen beyan edilmedikçe, vergi otoritelerinin erişimine uzaktır. Buna ek olarak, araştırmacılar birçok Bitcoin kullanıcısının kes, ayrı ve birleştirir yöntemini kullanmakta olduğunu keşfetmişlerdir.²⁹ Yüksek meblağlı Bitcoin'ler aynı kişiye ait birden çok ufak hesaba bölünmekte ya da büyük tutarlar birden çok cüzdan kullanılarak yığınlar halinde aktarılmaktadır. Vergi kaçırıcılar ve kara para aklayanlar genellikle bu yöntemleri kullanarak fon kaynaklarını ve varış noktasını gizlemeye çalışmaktadır. Bunun da ötesinde, bazı vergi mükellefleri vergi beyan gereklerinden başışık olmak adına kendileri de Bitcoin kullanmayı düşündüklerini açıkça itiraf etmişlerdir.³⁰

Hükümetler sanal para birimlerinin düzenleyici zorluklarını Bitcoin'in vergi kaçırma amaçlı muhtemel kolaylığı dâhilinde belirlemişlerdir.³¹ ³² Ancak hükümetler, finansal kurumların vergi yükleyen ajanlar olduğu yeni yöntem içerisinde henüz tam anlamı ile kripto para birimlerinin yerini oluşturamamışlardır. Örneğin 2007 yılında DGH, web tabanlı ödeme sistemlerinin muhtemel vergi uyum risklerini araştırmış ve bu konuda eylemsizlik kararı vermiştir. Eylemsizlik için gösterilen güçlü sebeplerden biri; sanal ekonomilerin muhtemel vergi uyumsuzluğuna ilişkin güçlü delillerin eksikliğidir.³³ Öte yandan, 2007'de yukarıda açıklanan gelişmelerin hiçbirisi, özellikle de YHVUY ve Bitcoin'in artan

²⁶ Bknz. Örneğin, Walletbit Releases POS Mobile Checkout for Bitcoin, PRWEB (Oct. 31, 2012), Çevrim içi: <http://www.prweb.com/releases/2012/10/prweb10072902.htm>; COINBASE, <https://coinbase.com/about> (Son erişim: Sept. 8, 2013). ("Coinbase, tüccar ve tüketicilerin yeni dijital para birimi bitcoin mübadele edebildikleri bir bitcoin cüzdanı ve platformudur.")

²⁷ Bknz. Supra Notları 6-7 ve takip eden metin.

²⁸ Dorit Ron & Adi Shamir, Quantitative Analysis of the Full Bitcoin Transaction Graph, in *Financial Cryptography and Data Security 6* (Ahmad-Reza Sadeghi ed., 2013). Yazılar bu tür hesaplarda kazançların nasıl biriktirildiğini açıklamamaktadır. Ancak, en azından bir web sitesi Bitcoin kullanıcılarının Bitcoin kullanarak finansal enstrümanlar aracılığı ile mübadelede bulunmasına izin vermektedir. Bu şekilde, yatırım hesabı olarak Bitcoin cüzdanlarını kullanmalarını sağlamaktadır. Bknz. 796 EXCHANGE, Çevrim içi: <https://796.com/> (Son erişim: Sept. 3, 2013).

²⁹ Ron & Shamir, supra note 28.

³⁰ Eleazar David Melendez, Bitcoin Celebrated as Way to Avoid Taxes, *Huffington Post* (Apr. 16, 2013), Çevrim içi: www.huffingtonpost.com/2013/04/16/bitcoin-taxes_n_3093182.html.

³¹ Bknz. Kashmir Hill, Congress Is Nervous About This Whole Bitcoin Thing, *Forbes.com* (Aug. 15), Çevrim içi: <http://www.forbes.com/sites/kashmirhill/2013/08/15/congress-is-nervous-about-bitcoin/>.

³² Bknz. Stewart & Johnston, Supra Note 5, at 426-27.

³³ Gao Report, Supra Note 3, at 15.

popülaritesi, henüz şekillenmeye dahi başlamamıştır. 2007 DGH düzenlemesi, sanal oyun içi ekonomi hacmi ile sınırlı olmaksızın gerçek ekonomide işlem gören Bitcoin gibi esaslı eşler arası, açık kaynaklı ödeme sistemlerinin gelişimini göz önünde tutmamıştır.³⁴ DGH, siber tabanlı para birimlerinin ve ödeme sistemlerinin artan şekilde ve kötüye kullanımı ile yasa dışı fonların anonim şekilde devri beraberinde beyan edilmeyen gelirin de DGH'den saklanmasıyla yoğun bir şekilde mücadele içinde oldukları bir tehdit olduğunu ancak yakın zamanda açıklamıştır.³⁵ Yine de buna ilişkin mücadelenin kapsamının ne olduğu açık değildir.³⁶

2013 HMSO raporunun temel tavsiyesi DGH'nin sanal ekonomi³⁷ dışında kullanılan ve geliştirilen sanal para birimleri kullanılarak yapılan işlemler için temel vergi beyanı gereklerine yönelik düşük bütçeli yollar ile vergi mükelleflerine bilgi sağlanmasına ilişkin yöntemler bulmasıdır. DGH bu tavsiyeyi uygulamakta hem fikirdir.³⁸

Ancak bu tavsiye ne yazık ki kripto para birimlerinin vergi toplayıcılarına yaşattıkları gerçek sorunu işaret etmeye oldukça uzaktır. Bitcoin gibi kripto para birimlerinden elde edilen gelirlerin vergilendirilebilirliğine dair çok az soru mevcuttur.³⁹ Vergi mükelleflerini bu yönde eğitmek, kısmi fayda sağlayabilecek olmasına karşın, vergi kaçağı sorunu ile de çok az ilgilidir. Vergi kaçırmak için deniz aşırı banka hesabı kullanan, vergi kaçıranlar ve vergi kaçırmak için Bitcoin'i tercih edenler esasen kazançlarını beyan etme ve vergisini ödeme gereğinin bilincinde olan mükelleflerdir. Hatta bu tür vergi mükellefleri bilerek gelirlerini beyan etmezler veya vergilerini ödemezler bu tür hallerde eğitim ile başılabilecek şey pek azdır.

Esas mesele vergi otoritelerinin kripto para birimi hesaplarındaki gizli fonları bulmasına izin verecek mekanizmaları geliştirmektir. Görünen o ki; kripto para birimleri ile kolaylaştırılan mübadelenin ekonomideki payının azlığı ya da sanal ekonomilerin mühim olmayan boyutu ile bağlantılı olarak yanlış değerlendirildiğinden, otoriteler bu yönden eylemlere henüz girişmemişlerdir. Kripto para birimi ile ilgili ekonominin büyüme eğilimi içerisinde olacağı ve sadece sanal oyun ekonomisi ile sınırlı kalmayacağı tahmin edilmektedir. Zira, kripto para birimleri gerçek dünyada gerçek mal ve hizmet alımları için gerçek para olarak kullanılmaktadır.

³⁴ Id. ("DGH, sanal ekonomiler dışında geliştirilmiş ve kullanılmakta olan açık-akış sanal para birimlerinin vergi uyum riskini henüz değerlendirmemiştir. Bu türden para birimleri, genellikle DGH'nin sanal ekonomiye ilişkin son değerlendirmesini takiben açıklanmaktadır.

³⁵ Kara Scannell, US to Crack Down on Virtual Currency Tax Fraud, Financial Times, June 10, 2013, Çevrim içi: <http://www.ft.com/cms/s/0/5c7a453e-cf97-11e2-a050-00144fea>.

³⁶ 11 Haziran 2013 tarihinde, DGH Cezai Soruşturmaları, Teknoloji Operasyonları Araştırma Hizmetleri Direktörü ve 12 Haziran 2013 tarihinde, DGH Cezai Soruşturmaları, İletişim ve Eğitim Direktörü adına gönderilen e-postalar, DGH'nin çabalarına ilişkin sorulara, esaslı bir yanıt alınamamıştır.

³⁷ Gao Report, Supra Note 3, at 17.

³⁸ Steven T. Miller, Deputy Comm'r For Servs. and Enforcement, IRS'nin, James R. White'a mektubu, U.S. Gao (May 3, 2013), Reprinted in Gao Report, Supra Note 3, at 20.

³⁹ Freeman, supra note 22, at 2.

IV. Ne Yapılabilir ?

Geleneksel vergi kaçırmanın engellenmesi yöntemlerinin Bitcoin merkezli vergi kaçırılması aktiviteleri karşısında başarılı olamadığı bir gerçektir. Örneğin; Bitcoin'in yargı yeri bağıllığı olmadığından bilgi değişim anlaşmaları anlamsızdır. Bilgi değişimi yapılabilecek hiçbir yargı yetkisi yoktur. Geleneksel yollar ile deniz aşırı vergi kaçırmasında olduğu gibi; hükümetler karmaşık istatistiksel analizlere başvurarak Bitcoin hesabının sahibine bulmaya çalışabilirler.⁴⁰ Böylesi bir yaklaşım, sorunun sistematik çözümümü sağlamamak ile birlikte sınırlı hallerde kullanılabilir. Bitcoin'in vergi kaçırılmasında bir araç olarak kullanılmaya başlanması bununla mücadelede yenilikçi politikaların ortaya çıkarılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Vergi düzenlemeleri ile getirilebilecek çözümlerin tamamının değerlendirilmesi bu makalenin kapsamının ötesindedir. Buna rağmen, makalemizde konuya yönelik hazırlanacak düzenlemeye rehberlik edebilecek birçok yol bulunmaktadır.

YHVUY benzeri çözümler, özellikle, Bitcoin ticaret ve mübadelesi odaklı araçlar uygun olacaktır. Belirtildiği gibi, Bitcoin mübadelesinde geleneksel hiçbir finansal aracı yer almamaktadır. Hesap sahiplerinin bilgisini tutan hiçbir banka bulunmamaktadır. Bitcoin uygulamalarının hızla popüler olması nedeni ile piyasada doğaçlama olarak internet araçları ortaya çıkabilmektedir. Bitcoin'in gerçek para birimleri ile mübadelesini sağlayan internet sitelerinin, mübadeleyi gerçekleştirmek için hesap sahiplerine ait (banka hesap numarası, kredi kartı numarası ya da Pay Pal hesabı gibi) bazı bilgilere sahip olması gerekmektedir. YHVUY yöntemi kapsamında finansal araçların düzenlemeye konu edilmesi gibi bu tür araçların da vergi otoritelerince düzenlemeye konu edilmesi mümkün olabilir.⁴¹ Ancak YHVUY benzeri düzenlemelerin sadece Bitcoin'in, hükümet ihracı para birimleri ile mübadelesi noktasında yararlı olacağı açıktır. Sadece Bitcoin'in işlem gördüğü, gerçek para birimine dönüştürülmenin söz konusu olmadığı hallerde böylesi düzenlemelerden de kaçınılmış olunmaktadır. Teorik olarak, Bitcoin'in yaygın şekilde kabul görmesi ve vergi mükelleflerinin yaşam dayanağı haline gelmesi halinde vergi mükellefleri, gelirlerini bir daha beyan etmeden, yaşamlarını sadece Bitcoin kullanarak sürdürebilecektir.⁴²

Alman hükümeti, Bitcoin'in bir sermaye kazancı olarak vergilendirilmesini önermiştir.⁴³ Böylelikle, vergi mükellefleri, hisse veya senet ya da yatırım

⁴⁰ Bknz. Fergal Reid & Martin Harrigan, An Analysis of Anonymity in The Bitcoin System, in Security and Privacy in Social Networks 197, 198 (Yaniv Altshuler et al. eds., 2013).

⁴¹ Esasen, Bitcoin mübadele hizmetleri, para - hizmet işletmelerine ilişkin düzenlemeler gereği "para aktarımı" olarak Birleşik Devletleri Hazine Dairesi'nin Finansal Suçlar Uygulama Ağ'ına ("FinCEN") bildirilmelidir. Bknz. Fin. Crimes Enforcement Network, Dept. of Treasury, Application of Fincen's Regulations to Persons Administering, Exchanging, or Using Virtual Currencies, FinCEN (Mar. 18, 2013), Çevrim içi: http://fincen.gov/statutes_regs/guidance/pdf/FIN-2013-G001.pdf. Aynı düzenleyici yaklaşım vergi kaçağına yönelik yürütülen mücadelede de kullanılabilir.

⁴² Güncel, ilginç bir deney için Bknz, Kashmir Hill, Living on Bitcoin for a Week: The Expense Report, Forbes.com (May 17, 2013), Çevrim içi: <http://www.forbes.com/sites/kashmirhill/2013/05/17/living-on-bitcoin-for-a-week-the-expense-report/>.

⁴³ Germany Plans Tax on Bitcoin After Virtual Currency Recognized as "Private Money", Telegraph.co.uk (Aug. 19, 2013), Çevrim içi: <http://www.telegraph.co.uk/finance/>

amacı ile elde tutulan diğer finansal araçları elden çıkarmaları sonrasında beyan ettikleri gelir gibi Bitcoin'i ellerinden çıkartırken de gelirlerini beyan etmek durumunda kalacaklardır. Tekrarla, böylesi bir yöntem ancak mübadele işlemleri noktasında ilgili olacağından Bitcoin sahipleri siber gizlilik örtüsü dışına çıkarak kazançlarını rızaen beyan edeceklerdir. Alman yaklaşımı, Bitcoin kullanılarak gerçekleştirilen işlemler sonucunda elde edilen gelirin beyan edilmesi ve hükümet destekli para birimlerine dönüştürülmemesi durumunda Bitcoin kaynaklı vergi kaçırılmasının mümkün olabileceği sonucunu değiştirmemektedir.

Bitcoin kullanıcılarına yönelik daha radikal bir uygulama da mümkün olabilecektir. Bu yöntem bazı politik ve normatif çıkarımları da beraberinde getirmektedir. Bu yaklaşımda, yasa koyucular Bitcoin ödemelerine izin vermemeyerek Bitcoin kullanımına yönelik talebi bastırabilirler. Vergi kaçacağına doğrudan yönelmese de, Bitcoin'in nakde çevrilmesine ve değerine zarar verebilir ve böylece vergi kaçırma noktasında etkisiz kılabilirler. Böylesi bir yöntemin benimsenmesi Bitcoin'in beraberinde getirdiği sosyal faydaların kaybı ile sonuçlanacaktır.⁴⁴

Bitcoin sayısının sınırlı olması, günlük sermaye akışının düşük olmasına ve teorik olarak devletlerin tüm Bitcoin'leri elde etmek sureti ile Bitcoin'i devre dışı bırakabilmelerine olanak sağlamaktadır. Örneğin; merkez bankaları Bitcoin satın alarak ve hükümetler bilgi işlem güçlerini Bitcoin çıkarmaya ihdas ederek Bitcoin'i tedavülde çıkarabilirler. Bu sayede Bitcoin'lerin vergi kaçırılması işlemlerinde kullanılmamaları sağlanacaktır. Bu uygulama ile Bitcoin devre dışı bırakılabilirken yerini başka bir sanal paranın almayacağına herhangi bir garantisi yoktur.

Belirtilen tüm yaklaşımlar kendi içlerinde pratik, önemli ve normatif çıkarımlar içermektedir. Diğer para birimleri gibi kötüye kullanılma ihtimalleri olmasına rağmen kripto para birimlerinin varlığı ve tedavülde olması pek çok yararı da beraberinde getirmektedir. Şahsen yukarıda tavsiye ettiğimiz hiçbir yaklaşımı savunmuyoruz. Sadece konuya ilişkin yasal düzenleme çalışmalarına yol göstermek amacı ile sunmaktayız.

Sonuç

Geride bıraktığımız üç yıl içerisinde kripto para birimleri kullanıcılar arasında güven ve popülarite kazanmıştır ve piyasa paylarının da artması beklenmektedir. Kripto para birimleri, en azından teorik olarak, vergi cenneti yargı bölgelerinde korunaklı bir yer bulamayan vergi kaçakçıları için neredeyse mükemmele yakın bir alternatif yol sağlamaktadır. Bu nedenle, kripto para biriminin pazar payının artması ile buna bağlı vergi kaçırımların da doğru orantılı olarak artmasını beklemek makuldür.

Bugüne kadar, kanun koyucular, sanal ekonominin boyutunu kripto para birimi temelli ekonomilere dayandırmak ile hatalı davranmışlardır. Kripto para birimlerinin sanal olan tek boyutu, sonsuz olmalarıdır. Böylesi bir potan-

globalbusiness/10252383/Germany-plans-tax-on-bitcoin-after-virtual-currency-recognised-as-private-money.html.

⁴⁴ Faydalarına yönelik bir özet için Bknz, örneğin, Nicholas A. Plassaras, *Regulating Digital Currencies: Bringing Bitcoin Within the Reach of the IMF*, 14 Chi. J. Int'l L. 377, 387-91 (2013).

siyel, kripto para birimi piyasalarındaki yeni gelişmeler beraberinde değerlendirildiği vakit, ayyuka çıkan sorunun vahameti hakkında kanun koyucuları hazırlığa sevk etmelidir.

KAYNAKÇA

- B.D. v. Liberty Reserve, 13 Crim. 368 S.D.N.Y., May 23, 2013.
- Bitcoin Forum, How Can We Trade Stocks, Gold Etc. with Bitcoin?, Çevrim içi: <https://bitcointalk.org/index.php?topic=64081.0>, Feb. 16, 2012.
- Clinch, Matt; Bitcoin Recognized By Germany As 'Private Money', CNBC, Çevrim içi: <http://www.cnn.com/id/100971898>, Aug. 19, 2013.
- Comm'n V. Shavers, No. 4:13-CV-416, 2013 WL 4028182, at *2, E.D. Tex., Aug. 6, 2013.
- Cryptocurrency Legal Advoc. Grp., Staying Between The Lines: A Survey of U.S. Income Taxation and Its Ramifications on Cryptocurrencies, Çevrim içi: <http://theclag.org/CM%231001Final.pdf>, Apr. 15, 2012.
- Dick, J. Richard; Harvey Jr.; Offshore Accounts: Insider's Summary of Fatca and Its Potential Future, 57 VILL. L. Rev. 471, 473, 2012.
- Gov't Accountability Office, Gao-13-516, Virtual Economies and Currencies: Additional IRS Guidance Could Reduce Tax Compliance Risks, 2013
- Gravelle, Jane G.; Congressional Research Service, R40623, Tax Havens: International Tax Avoidance and Evasion 1, 2013.
- Grinberg, Itai; The Battle Over Taxing Offshore Accounts, 60 UCLA L. REV. 304, 322, 2012.
- Grinberg, Reuben; Bitcoin: An Innovative Alternative Digital Currency, 4 Hastings Sci. & Tech. L.J. 159, 2012.
- Financial Crimes Enforcement Network, Dept. of Treasury, Application of Fincen's Regulations to Persons Administering, Exchanging, or Using Virtual Currencies, FinCEN, Çevrim içi: http://fincen.gov/statutes_regs/guidance/pdf/FIN-2013-G001.pdf, Mar. 18, 2013.
- Foreign Accounts Tax Compliance Act, 26 U.S.C. §§ 1471-74, 2012.
- Freeman, Anthony Bitcoin: The Ultimate Offshore Bank Account?, Economics and Liberty: Observations From A Freeman, Çevrim içi: <http://economicsandliberty.wordpress.com/2011/08/23/bitcoin-the-ultimate-offshore-bank-account/>, Aug. 23, 2011.
- Hill, Kashmir; Congress Is Nervous About This Whole Bitcoin Thing, Forbes.com, Çevrim içi: <http://www.forbes.com/sites/kashmirhill/2013/08/15/congress-is-nervous-about-bitcoin/> Aug. 15, 2013.
- Hill, Kashmir; Living on Bitcoin for a Week: The Expense Report, Forbes.com, Çevrim içi: <http://www.forbes.com/sites/kashmirhill/2013/05/17/living-on-bitcoin-for-a-week-the-expense-report/>, May 17, 2013.
- Lederman, Leandra; The Use of Voluntary Disclosure Initiatives in The Battle Against Offshore Tax Evasion, 57 VILL. L. Rev. 499, 502, 2012
- Lee, Timothy B.; Congress Starts Investigating Bitcoin, Washington Post The Switch Blog, Çevrim içi: <http://www.washingtonpost.com/blogs/the-switch/wp/2013/08/13/congress-starts-investigating-bitcoin/>, Aug. 13, 2013.

Melendez, Eleazar David; Bitcoin Celebrated as Way to Avoid Taxes, Huffington Post, Çevrim içi: www.huffingtonpost.com/2013/04/16/bitcoin-taxes_n_3093182.html, Apr. 16, 2013.

Miller, Steven T.; Deputy Comm'r For Servs. And Enforcement, IRS'nin, James R. White'a Mektubu, U.S. Gao (May 3, 2013), Reprinted in Gao Report, Supra Note 3, at 20.

Murphy, Richard; et al., Tax Us If You Can, Tax Just. Network, Çevrim içi: http://www.taxjustice.net/cms/upload/pdf/tuyc_-_eng_-_web_file.pdf, 1, Sept. 2005.

Nakamoto, Satoshi; Bitcoin: A Peer-To-Peer Electronic Cash System, BITCOIN, Çevrim içi: <http://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, Mar. 27, 2013.

Org. of Econ. Co-Operation and Dev. Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue 21, 1998.

Plassaras, Nicholas A.; Regulating Digital Currencies: Bringing Bitcoin Within the Reach of the IMF, 14 Chi. J. Int'l L. 377, 387-91, 2013.

PRWEB, Walletbit Releases POS Mobile Checkout for Bitcoin, Çevrim içi: <http://www.prweb.com/releases/2012/10/prwebl0072902.htm>, Oct. 31, 2012.

Reid, Fergal; Harrigan, Martin; An Analysis of Anonymity in The Bitcoin System, in Security and Privacy in Social Networks 197, 198 (Yaniv Altshuler et al. eds., 2013).

Ron, Dorit; Shamir, Adi; Quantitative Analysis of the Full Bitcoin Transaction Graph, in Financial Cryptography and Data Security 6 (Ahmad-Reza Sadeghi ed., 2013).

Scannell, Kara; US to Crack Down on Virtual Currency Tax Fraud, Financial Times, Çevrim içi: <http://www.ft.com/cms/s/0/5c7a453e-cf97-lle2-a050-00144fea>, June 10, 2013.

Stewart, David D.; Johnston, Stephanie Soong; Virtual Currency: A New Worry For Tax Administrators ?, 68 Tax Notes Int'l 423, 2012.

Sullivan, Martin A.; Economic Analysis: Lessons from the Last War on Tax Havens, 116 Tax Notes 327, 2007.

Telegraph.co.uk, Germany Plans Tax on Bitcoin After Virtual Currency Recognized as "Private Money", Çevrim içi: <http://www.telegraph.co.uk/finance/globalbusiness/10252383/Germany-plans-tax-on-bitcoin-after-virtual-currency-recognised-as-private-money.html>, Aug. 19, 2013.